

בפרטי מידת הנקיות – חמדת הכבוד

חמדת הכבוד היא אחת המידות שקשה ביותר לתקן. יותר קל לנצח את שאר היצרים כי הם חומריים. להתגבר על הכבוד זה קשה מאוד, זה יצר יותר מאיים מכל היצרים האחרים, מהמכשולים הגדולים. הרמח"ל חוזר על הנקודה הזו כמה פעמים.

למה יצר הכבוד הוא הכי חמור?

אדם, מעבר לרצון שלו להתקיים ולהצליח, יש דבר מאוד בסיסי שהוא רוצה. אדם חייב להרגיש שהוא קיים, נמצא בכלל - תחושת היש.

זו תחושה רוחנית, החשיבות היא שנותנת לו את היש. החשיבות היא בנפש.

כשאדם מרגיש שהוא בעל משמעות, הוא מרגיש שהוא ישנו, שיש לו עצמיות. תחושת האני של האדם היא לא בגוף, היא תלויה במשמעות שיש לו.

אם אין לאדם שום ערך, תחושת היש שלו היא אפס.

למשל: אדם שמקבל נעל ישנה וקרועה, מתייחס אליה כאל כלום, זורק לפח. אין לה ערך, לכן היא כלום מבחינת האדם.

אבל אם הוא מגלה שזו הנעל של הבעל שם טוב, הוא מייקר אותה מאוד. אבל אי אפשר לנעול אותה? נכון, אבל בראש של האדם יש לנעול הזו משמעות.

זה תלוי בראש. בגלל שהאדם נתן לנעל משמעות היא קיבלה ערך, הפכה להיות יש.

האדם נותן לדברים ערך לא מצד החומר, בניגוד לשאר החיות. זה נקרא כבוד.

כבוד = החשיבות, הישות שאדם נותן למשהו בראש.

מתי אדם מרגיש יש? הגוף לא נותן לו תחושת ישות.

אם אומרים לאדם שלא צריכים אותו, הוא מרגיש אפס, גם אם הוא יקבל את כל צרכיו הגופניים. הוא מרגיש חסר ערך, חסד כבוד עצמי, ולכן הוא מבחינתו מת.

הישות של האדם היא מבחינתו היותו בעל ערך. זה יצר הקיום שלו, יצר הערך העצמי. הוא יותר חזק מהקיום החומרי.

זו תחושת הקיום.

לכן, אנחנו מחוייבים לכבד אנשים - לתת את הערך שיש לכל אחד, ערך אמיתי.

אדם שמקבל את הערך שלו הוא רגוע, הוא מרגיש נמצא.

הבעיה מתחילה כשאדם לא מספיק ערך. כשאדם חושב שהוא לא מספיק מוערך - הוא מרגיש מאויים, בסכנת חיים ממש. הוא מרגיש שהוא אין!

אז הוא דורש כבוד.

זה לא תקין, אדם צריך לקבל ערך, לא לדרוש אותו. הבעיה מתחילה כשאדם מדמיין שהוא צריך ערך מסויים, ובלי זה אין לו שום משמעות.

זה יכול להיות כל דבר: מעמד, תפקיד וכו'. אם הוא חושב שאותו דבר הוא המשמעות שלו לחיים, הוא ילחם על הדבר הזה מלחמת עולם.

המלחמות הגדולות בעולם הם על הכבוד, על תחושת הישות. אם אדם מדמיין שהיא בסכנה - הוא נלחם.

זה יצר מאוד שורשי, הוא נוגע בעצם תחושת הישות, זה יצר הקיום הכי עמוק.

אדם לא יכול לראות את עצמו פחות ממישהו. אם הוא מדמיין שהוא פחות - הוא מבחינתו בסכנת חיים. כשאדם נמצא בסכנת חיים, הוא מתנהג באופן לא שפוי.

ירבעם היה תלמיד חכם עצום, התלמיד חכם הכי גדול בדורו. הוא קיבל את המלכות על עשרה שבטים, אבל הוא לא היה מרוצה עד שהוא יקבל את כל השבטים. בלי זה, זה לא שווה שום דבר.

ה' תפסו בבגדו - בלבוש, בכבוד. בגד זה המעמד של האדם. ה' תפס אותו בלבוש, הראה לו שיש לו ערך עצום, מלא כבוד!

אבל ירבעם לא הסכים לוותר, הוא עשה מזה נושא קיומי, ומשם הוא מתדרדר לעבודה זרה. הוא חטא והחטיא את ישראל, רק כי הוא הרגיש מאויים.

ברגע שאדם מחליט שאם אין לו משהו הוא חסר ערך - אז זהו.

קרח קיבל את אחד התפקידים החשובים, הוא היה מנושאי הארון! מתוך בני ישראל, מתוך הלויים, מתוך בני קהת, נושא הכלי הכי חשוב! הוא היה חכם גדול, והאדם הכי עשיר בעמ"י. רק מפתחות האוצרות שלו

הצריכו שיירה של גמלים כדי לסחוב אותם. אבל אם הוא לא נשיא השבט - הכל לא שווה בעיניו. הוא הרגיש איום קיומי, כאילו נשמטת הקרקע מתחת רגליו.

אדם שחושב שאין לו כבוד מרגיש כאילו אין לו קרקע מתחתיו. זו החלטה מדומיינית של האדם שאין לו כלום. גם המן הרשע נפל בכבוד. ראש השרים, המלך מנשאו, כולם משתחווים לו - חוץ ממדרכי, ולכן זה לא שווה לו.

הזוהר אומר שהמרגלים, שהחטיאו את כל ישראל וגרמו לעוון כל כך גדול בדברם סרה על א"י - חטאו בכבוד. הם חששו שהם ירדו מכבודם כשעמ"י יגיע לארץ כי לא יצטרכו אותם. לכן הם לא רצו לבוא לא"י, הם שמטו את הקרקע מתחת רגליהם.

שאלו היה מלך, אבל הוא הרגיש משהו שנפגע לו בכבוד - והוא יצא למלחמת עולם עם דוד. יואב הורג את עמשא, שר הצבא של אבשלום, כי הוא מונה לשר הצבא של כל ישראל במקומו כדי לעשות שלום. יואב לא מקבל את זה, והוא הורג את עמשא.

מותר לאדם לרצות משהו, אבל השאלה היא אם הוא הופך את הדבר לאובססיה קיומית. ברגע שזה קורה, כל השיקולים שלו מתבלבלים. הוא יריב וישקר, יגנוב ויכחש, יעשה אינספור תקלות ועבירות בגלל האובססיה שלו.

(כשרחל אומרת "הבה לי בנים ואם אין מתה אנוכי", זה מצד תחושת המהות האמיתית שלה, הטבע שלה). אדם שמחכה לקבל עליה בבית הכנסת בביטחון שהוא יקבל עליה - רק על זה הוא חושב. זה משתלט עליו, הוא כבר לא מתפלל ולא מקשיב לקריאת התורה. הוא מתחיל לכעוס, לשנוא את הגבאי. אם לא יתנו לו עליה הוא יכול לצאת פגוע מאוד.

מה כבר קרה? כלום. אבל הוא הגדיר את הדבר הזה כקריטי עבורו, הוא זיהה את עצמו עם הדבר הזה. זה זיהוי מסוכן מאוד.

שאיפה יכולה להיות טובה, כל עוד היא לא אובססיה. רק דבר אחד הוא החיים - עבודת ה'. על זה מותר להיות אובססיבי, על התורה והמצוות, כי הם חיינו ואורך ימינו.

שום דבר אחר בעולם הוא לא החיים שלנו, החיים הם בעבודת ה'. על זה מותר להיות אובססיבי. כבוד הוא אשליה. זה לא החיים שלך, תרגע.

הסימן לכבוד הוא שאדם מתנהג בצורה לא שפויה, "אם אין את זה אז אין כלום". הוא איבד את השכל. כתוב שצריך לברוח מהכבוד, זה ממש מסוכן.

איך אדם יכול לצאת מהאובססיות לכבוד? לראות בשכל שוב ושוב כמה זה לא הגיוני, כמה זה הורס לו את החיים, כמה זה אבסורדי ומזיק. השכל הוא המציל מפני הכבוד.

מצד יצר הקיום האמיתי, הפיזי, אדם צריך רק לשרוד. אבל רוב העיסוק של בני אדם הוא לא מהצורך הזה, רק מכבוד.

אדם לא צריך מכונית חדשה, המכונית שלו נוסעת יפה מאוד ועושה את התפקיד שלה. אבל לכולם יש מכוניות חדשות? - זה רק כבוד.

כבוד זה השוואתי, זה תדמיתי, "איך זה נראה". זה בגלל "מה זה מספר על המעמד שלנו", "איך יראו את זה".

היה בחור שהתגייס לצבא, ואמרו לו שאם ילך לחיל מודיעין הוא יקבל תפקיד שולי, אבל אם הוא ילך לחיל אחר הוא יקבל קידום מהיר ויהיה בעל השפעה ובתפקיד שמתאים לו. הוא העדיף את חיל מודיעין בגלל ההילה של הדבר, למרות שזה הזיק לו.

הכבוד גורם לאדם לעשות כל מיני דברים שהם בכלל לא הוא.

אלמלא זה, אדם היה הרבה יותר רגוע. הוא לא יכול לראות את עצמו ככה. לכן הכבוד מוציא את האדם מן העולם.

יש אדם שמעדיף לקבל דמי אבטלה מאשר לעבוד בעבודה לא מכובדת. הוא מוכן להתפרנס על חשבון הציבור כי העבודה לא לכבודו. משוגע ממש, הוא מוכן להתבטל כי העבודה לא ראויה לו. זה ממש שטות, הוא מוכן לגזול ולהתבטל כדי לא להשפיל את הכבוד המדומה שלו.

אהוב את המלאכה, את העבודה, ושנא את הרבנות - את המעמד. שנא כל מה שקשור למעמד, תהיה עסוק בלהביא ברכה ובלמצות את עצמך.

הגמרא אומרת שאם העבודה המתאפשרת היא לפשוט נבלות בשוק - תעבוד.

איך אפשר לעבוד את ה' עם כבוד? אתה עסוק בעצמך, במעמד שלך. איך אפשר לעסוק בכבוד שמים כשאתה עסוק בכבוד עצמך? לכבוד מי אתה דואג?

הכבוד הורס את האדם ואת עבודת ה' שלו - שני המישרים שדרכם תוקף הרמח"ל את המידות הרעות. אנחנו צריכים להתעסק במלאכה, בעבודה, לא בתפקידים. אדם בעל כבוד לא בהכרח מייחס לעצמו מעלות (גאוה), אבל הוא אובססיבי לגבי משהו שהוא לא החיים שלו. גם אם הוא מתאים להיות חזן בית הכנסת מכל הבחינות, אין סיבה שהוא יאבד את הראש אם הוא לא קיבל את התפקיד. החיים לא התמוטטו, הוא חי ברוך ה', עם משפחה ופרנסה. הכבוד הוא ההזיה שהכל התמוטט, היא גורמת לאדם להשתגע כדי להרגיש נמצא, להוכיח לכולם שהוא הכי חשוב.

אחת התרופות הטובות ביותר למניעת הכבוד היא חברה מכבדת. אם החברה מכבדת את האדם באופן אמיתי, זה מאוד עוזר למנוע את ההיווצרות של המחלה הזו, כי לאדם יש כבוד אמיתי, ערך. זה מרגיע מאוד את האדם. גאוה וכבוד הם לא קשורים בהכרח. גם אדם שאין לו גאוה שמרגיש לא מוערך יכול להרגיש מאויים ולהשתגע. הכבוד האמיתי הוא ידיעת התורה, על זה מותר להיות אובססיבי - כי החיים שלך הם התורה. כל השאר זה כבוד מדומה, רק התורה מהותית לחיים של האדם. הניקוי מהכבוד מנקה את הראש. כשאדם מנקה את הכבוד שלו, הראש שלו נהיה צלול, ואז הוא יכול להתקדם למידות הבאות. הכבוד הוא הכי בראש, לכן אדם שמנקה את זה נעשה בעל מחשבות הרבה יותר צלולות. נקיות מביאה לידי פרישות.

הרמח"ל רואה בכבוד את המידה הרעה והקשה ביותר. בסוף זה קרב - האם אנחנו דואגים לכבוד שמים או לכבוד האישי שלנו? אדם שדואג לכבודו האישי, זה פוגע בקיום המצוות שלו וגורם לו לעשות עבירות. שיקולים של מעמדו האישי עלולים לגרום לו לעשות דברים לא נכונים. אדם שחרד למעמדו, יהיה לו קשה לעמוד ברגעי ניסיון. לכן אנחנו צריכים להילחם באשליה שהכבוד זה משהו. כל כבוד הוא מדומה וכוזב, לכן צריך להתנקות ממנו הרבה מאוד. בלי הניקיון הזה השיקולים לא נכונים, הדעת פגומה, וקשה יהיה לעבור לחלק השני של המסילה, שעוסק במחשבה. עסקנו במעשים, התעלנו למידות, ועכשיו עוברים לקומה הגבוהה יותר - המחשבה. מי שלא נקי מכבוד, לא יכול להגיע למחשבות מדוייקות. השער לעולם הדעת הוא רק ההימלטות מהכבוד, כי הוא עוצר צורת החשיבה הנכונה.

השיחה נערכה לפישטחיות הבנתו של העורך,
ובל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.